

Streszczenia w języku polskim

Andreas Bielig

Słowa kluczowe: Niemcy, Polska, inwestycje bezpośrednie, rozwój gospodarczy

W artykule przeanalizowano niemieckie inwestycje bezpośrednie w Polsce zrealizowane w latach 1989-2018. Zastosowano metody analizy ilościowej, wykorzystując dane długich szeregów czasowych niemieckiej statystyki inwestycyjnej Bundesbanku. Artykuł stawia pytanie o wpływ niemieckich BIZ na rozwój gospodarczy Polski i naświetla zagadnienie dwustronnych stosunków współpracy.

Polska przyciąga stale rozwijające się niemieckie inwestycje, które angażują się w wiele firm na obszarze całego regionu. Silny wzrost zatrudnienia w niemieckich firmach ma duże znaczenie dla polskiego rynku pracy. Dzięki swojej działalności gospodarczej firmy z niemieckimi BIZ w znacznym stopniu przyczyniają się do rozwoju polskiej produkcji. Szacunkowe wyniki dla niemieckich akcji BIZ w Polsce empirycznie dowodzą, że w latach 1989-2018 wywarły one średni wpływ na liczbę pracowników i duży wpływ na roczne obroty w firmach z udziałem kapitału niemieckiego.

W tym kontekście stworzenie odpowiednich warunków ramowych dla inwestycji ma decydujące znaczenie dla wzrostu gospodarczego w Polsce.

Magdalena Lachowicz

Słowa kluczowe: innowacja społeczna, partycypacja obywatelska, Europa Wschodnia, Federacja Rosyjska

Celem artykułu jest analiza mechanizmów partycypacji obywatelskiej w Rosji. Podstawowe pytanie brzmi: czy następuje współcześnie redefinicja pojęcia obywatela i jaki potencjał dla społeczeństwa obywatelskiego niesie inicjatywa oddolna grup nieformalnych.

Partycypacja stanowi innowację społeczną na obszarze postsowieckim. Trudno jest określić perspektywę jej rozwoju. Jest odpowiedzią na wzrastające potrzeby współuczestnictwa w decyzjach władz wykonawczych i stanowi szansę na wzrost zaufania społecznego i demokratyzację reżimu. Mechanizm jest jednak nadal słabo rozwinięty. W przyszłości priorytetowym trendem w partycypacji obywatelskiej w Rosji będzie wzrost wykorzystania technologii internetowych i zwiększenie ich zasięgu w populacji (portale, e-administracja). Współuczestnictwo w transformacji regionów Rosji odbywa się zarówno w formie współpracy z samorządem, jak i w ramach niezależnych inicjatyw społeczno-kulturalnych. To pozwala wykreować w Rosji nowych liderów. Lokalny potencjał dla wdrażania instrumentów partycypacyjnych w Federacji Rosyjskiej jest jednak wciąż bardzo niski.

Autorka stosuje metodę analityczno-opisową dla zbadania rozwoju procesu partycypacji w ramach różnorodnych modeli stosowanych w Rosji w tym obszarze.

Karolina Matyjaszczyk

Słowa kluczowe: system emerytalny, emerytura, starość, demografia, starzenie się populacji

Ochrona obywateli przed ryzykiem społecznym to jedno z najważniejszych zadań demokratycznego państwa. W Polsce jest ono realizowane poprzez system zabezpieczenia społecznego, którego istotnym elementem jest system emerytalny.

Celem artykułu jest analiza czynników, które determinują funkcjonowanie i zmianę systemu emerytalnego. Rozważania dotyczą sytuacji demograficznej, społecznej, gospodarczej i politycznej. Problemem badawczym są okoliczności, jakie warunkują potrzebę reformy polskiego systemu ochrony ryzyka starości. Sformułowana została następująca hipoteza badawcza: funkcjonowanie i zmiana systemu emerytalnego są uwarunkowane wieloma okolicznościami, jednak najważniejsze znaczenie ma sytuacja demograficzna. Jej weryfikacja wymaga zastosowania metody badania dokumentów oraz metody analizy i krytyki piśmiennictwa.

Rozważania podjęte w artykule pozwoliły stwierdzić, że system emerytalny podlega częstym zmianom, które mają na celu jego dostosowanie do nowych uwarunkowań. W opinii autorki, sytuacja demograficzna jest najważniejszym czynnikiem oddziałującym na system

emerytalny, który może w przyszłości stanowić coraz większe wyzwanie dla jego długookresowej stabilności.

Tomasz Nakoneczny

Słowa kluczowe: demokracja liberalna, równość, wolność, tradycja, emancypacja, *Realpolitik*, badania postkolonialne

Celem artykułu jest ukazanie słabości paradygmatu demoliberalnego wynikających zarówno z jego wewnętrznych, dyskursywnych uwarunkowań, jak z jego historycznego osadzenia w ewolucji kulturowo-cywilizacyjnej społeczeństw zachodnich (na linii przednowoczesność – nowoczesność – ponowoczesność) oraz w relacjach hegemoniczno-zależnościowych Zachodu z otoczeniem. Jest to istotne, ponieważ wspomniane słabości rzutują na perspektywy rozwojowe formacji demoliberalnej we współczesnym świecie, którego specyfikę z kolei określa w znacznej mierze postkolonialna struktura statusowa oraz zaznaczające się coraz wyraźniej symptomy rekonfiguracji międzynarodowego układu sił i zależności. Podstawowa sprzeczność wewnętrzna dyskursu demoliberalnego zasadza się na wykluczających się implikacjach idei równościowej oraz wolnościowej, z których druga dynamizowana jest przez tendencje emancypacyjne, naruszające każdorazowo porządkujące moce utopii równościowej.

Zauważona sprzeczność podkreśla rosnące we współczesnych demokracjach liberalnych znaczenie polityki tożsamości. Ta ostatnia wywodzi się w znacznym stopniu z fundamentalnego dla początków nowoczesności konfliktu tradycji i rewolucji, z których druga, jako siła społeczna i jako projekt polityczno-społeczny, motywowana jest między innymi przez idee demokratyczne i liberalne. Uwikłanie ewolucji demokratyczno-liberalnej w charakterystyczne dla świata zachodniego sprzeczności i aporie natury kulturowej stawia pod znakiem zapytania uniwersalizm paradygmatu demoliberalnego. Z kolei konflikt utopii, zarówno tych spod znaku tradycji, jak tych spod znaku rewolucji, ulega relatywizacji za sprawą niszczącej dla obu tendencji emancypacyjnej. Formalne spełnienie utopii równościowej i wolnościowej nie tylko nie mityguje dążeń do dalszej emancypacji, ale sprzyja pogłębianiu tożsamościowych dylematów społeczeństw demoliberalnych. Partykularyzacja dyskursów tożsamościowych, jaka zachodzi na tym tle, zagraża społecznemu konsensusowi wokół tradycyjnych wartości demoliberalnych. Zagraża również autorytetowi formacji

demoliberalnej, jej spójności i wiarygodności w percepcji kultur inorodnych, w stosunku do których ta pierwsza pełni analogiczną rolę, jaką pełniła u zarania zachodnioeuropejskiej nowoczesności w stosunku do tradycji. Remedium na kryzys spójności i wiarygodności formacji demoliberalnej autor upatruje m.in. w poszerzeniu przez kulturę liberalną zakresu inkluzywności w stosunku do inorodnych polityk tożsamości, a także w pogłębieniu praktyk deliberatywności, odpowiedzialnych za konsensualność społeczną. Dostrzeżenie wagi czynnika dyskursywnego oraz moralnego nie przesłania wpływu *Realpolitik* na współczesną demokrację liberalną. Polityka realna uwypukla znaczenie Stanów Zjednoczonych jako lidera obozu demoliberalnego, choć nie przesądza czy i w jaki sposób amerykański ośrodek siły zachowa swoje moce stabilizujące w realiach ładu wielobiegunowego.

Ze względu na interdyskursywny charakter rozważań, nieunikniony z uwagi na ich przedmiot, artykuł nawiązuje do szerszego zaplecza dyscyplinarnego, obejmującego oprócz wspomnianych studiów postkolonialnych m.in. antropologię filozoficzną, historiozofię, teorię polityki oraz *cultural criticism*.

Gerda Nogal

Słowa kluczowe: wojna i nazizm, pokolenia powojenne, pamięć rodzinna, pamięć zbiorowa

W *Nach den Kriegen* Dagmar Leupold i *Ein unsichtbares Land* Stephana Wackwitz, powieściach drugo- i trzecio pokoleniowych, narratorzy powracają do czasu nazizmu, holokaustu i wojen jako składowej pamięci rodzinnej. Niniejszego artykuł skupia się na społecznych, w tym szczególnie rodzinnych uwarunkowaniach pamięci. Punktem wyjścia jest założenie, iż mają one znaczący ich wpływ na konstrukcje wspomnień w przedmiotowych powieściach.

Jak wykaże analiza, oba teksty istotnie ukazują lojalnościowe mechanizmy transmisji pamięci rodzinnej, jednak poddają je krytycznej refleksji z poziomu terażniejszości. Umocowanie wspomnień w ramach pośredniej pamięci pokoleniowej to dążenie piszących do prawdy o przeszłości, ale i afirmatywne postawy względem jej ‘uczestników’.

Postawa taka stanowi z pewnością pochodną wiodących myśli humanistycznych zachodnich kultur, harmonizując z systemem społecznym, kulturowym i politycznym polegającym na demokracji i europejskości.

Szymon Ossowski

Słowa kluczowe: wolność mediów, liberalna demokracja, indeksy demokracji, pluralizm mediów

Celem artykułu jest przybliżenie stanu demokracji w wybranych państwach europejskich, zarówno wśród członków jak i sąsiadów Unii Europejskiej (w tym w państwach kandydujących), w oparciu na najbardziej znanych indeksach demokracji i wolności prasy (mediów), publikowanych przez następujące organizacje zajmujące się przygotowaniem tzw. indeksów demokracji: *Freedom House (Freedom in the World, Nation in Transit, Freedom of the press)*, *The Economist Intelligence Unit (Democracy Index)*, *Bertelsmann Stiftung (The Bertelsmann Transformation Index)*, *V-Dem Institute (Democracy report)*, a także specjalizującej się w kwestii wolności prasy organizacji *Reporters Without Borders (World Press Freedom Index)*.

Zwrócono uwagę na znaczenie oceny poziomu wolności mediów w państwach europejskich i wpływ tej diagnozy na ogólną ocenę ich systemu politycznego. Autor chce w ten sposób udowodnić tezę, że bez zapewnienia prawnych gwarancji wolności prasy (mediów) oraz poszanowania tych zasad w praktyce przez rządzących, żadne państwo nie może zostać zaliczone do demokracji (a z pewnością do demokracji liberalnych).

Przemysław Piotrowski

Słowa kluczowe: demokracja, liberalizm, populizm, konsensus, debata publiczna

Tematem artykułu jest współczesna debata polityczna, rozpatrywana w aspekcie: sporu o „prawicowy populizm”, silnej polaryzacji oraz poznawczej wiarygodności ścierających się w nim opinii, kontrowersyjnego charakteru jej kluczowych pojęć oraz intelektualnego konformizmu wobec dominującego klimatu opinii. Kluczowa dla całości wywodu teza dotyczy źródła defektów poznawczych współczesnej krytyki „prawicowego populizmu”. Wyraża ona

przekonanie autora, że są one następstwem aprobaty dla hegemonicznych aspiracji umysłu liberalnego.

Cel artykułu posiada swój aspekt krytyczny oraz apologetyczny. Pierwszy z nich odnosi się do stylu polemiki z kontestatorami demoliberalnego konsensusu, która dyskredytuje ją za pomocą stygmatyzującego epitetu populizm. Drugi zaś dotyczy tej tradycji rozumienia genezy oraz charakteru zachodniej wolności (obecnej choćby u torysowskich tradycjonalistów spod znaku „Szkoly Peterhouse” znanej też jako „Grupa Salisbury”), która akcentuje nie tylko doniosłość, ale i żywotność przednowoczesnego dziedzictwa politycznego. Zawarte w artykule analizy reprezentują interpretacyjne podejście teoretyczne.

Zastosowano w nim metodę porównawczą i historyczną. Postępowanie badawcze polega tu m.in. na konfrontacji nie tylko różnych opinii, ale też na zderzeniu dwóch historycznych perspektyw, tj. współczesnej dyskusji na temat „prawicowego populizmu”, jak i, toczonej w dłuższym horyzoncie czasowym, debaty na temat demokracji i liberalizmu.

